

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA
KOMUNA E KAÇANIKUT
OPŠTINA KAÇANIK

I	Data	03.11.22	Vendi	KAÇANIK
	Nj. org.		Numri	Shtojcë
	01		104/02-26050	X

KAÇANIKU

Komuna Kaçanik

**PLANI I VEPRIMIT PËR PARANDALIMIN E DHUNËS NË
FAMILJE - MEKANIZMIT
(2023 – 2025)**

Tetor 2022

Lajmërimi i rasteve të dhunës në familje

Kontaktet:

Policia e Kosovës – Kaçanik - 192

Qendra për Punë Sociale – Kaçanik – 03820046416

Thirrjet emergjente - 122

Falënderim

Hartimi i Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje ishte përpjekje e përbashkët e Grupit Punës për hartimin e Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, nën koordinimin e ZBGJ, me përkrahjen e misionit të OSBE në Kosovë dhe një spektri të gjërë të partnerëve.

Komuna e Kaçanikut gjithashtu vlerëson lartë punën dhe përkushtimin e zyrtarëve në kuadër të ZBGJ, QKMF, QPS, OJQ-ve, Gjykatën dega në Kaçanik, Këshillin e Bashkësisë Islame - Kaçanik Policia e Kosovës. Po ashtu, falënderon veçanërisht institucionet komunale për kontributin që kanë treguar, se vlerëson me prioritet masat për parandalimin e dhunës në familje: Drejtorinë e Arsimit, Drejtorinë e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale (DSHMS).

Në zhvillimin e strategjisë kanë dhënë kontribut të jashtëzakonshëm përfaqësuesit e institucioneve lokale dhe shërbimeve regjionale, duke ndihmuar që objektivat dhe masat e planifikuara të jenë të përafëruara me standardet dhe normat ndërkombëtare për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna në familje.

Strategjia dhe Plani i Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje është një prej dokumenteve më të rëndësishme të Komunës së Kaçanikut hartimi i së cilës ka ndjekur një proces të gjatë diskutimesh dhe kontributesh konkrete të shumë institucioneve relevante që punojnë në këtë fushë. Përfshirja dhe kontributi i tyre kanë dhënë frytin e punës që gjendet në faqet e këtij dokumenti për parandalimin e dhunës në familje në komunën tonë.

Shkurtesat:

BE - Bashkimi Evropian

DKA – Drejtoria Komunale e Arsimit

DHBGJ - Dhuna në Baza Gjinore

DHF - Dhuna në familje

MAPL - Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal

MM - Memorandum mirëkuptimi

MV - Mbrojtës i Viktimave

OJQ - Organizata Joqeveritare

OSBE - Misioni në Kosovë i Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Europë

PK – Policia e Kosovës

PSV - Procedurat standarde të veprimit për mbrojtje nga dhuna në familje

QAP - Qendra e aftësimit profesional

QMF – Qendra e Mjekësisë Familjare – Kaçanik

QPS - Qendrat për Punë Sociale - Kaçanik

QRK – Qeveria e Republikës së Kosovës

UA - Udhëzim Administrativ

ZKBGJ - Zyrtarët Komunalë për Barazi Gjinore

ZPK – Zyra e Punësimit – Kaçanik

Përmbajtja

I. Përmbledhje ekzekutive

II. Hyrja

III. Metodologjia

IV Sfondi –Analiza e gjendjes

4.1. Analiza e përgjithshme e situatës së dhunës në familje

4.2. Analiza e situatës së dhunës në familje në Komunë

4.3. Pasojat më të theksuara të dhunës në familje

V. Objektivat Strategjike

VI. Plani i Veprimit

VII. Aranzhimet e zbatimit, monitorimit dhe raportimit

7.1. Mekanizmat zbatues

7.2. Mekanizmat monitorues dhe raportues

I. Përmbledhje ekzekutive

Dhuna në familje është vepër penale¹ dhe fenomen që lëkund vlerat e shoqërisë demokratike. Kushtetuta e Republikës së Kosovës² në kuadër të parimeve të saj, mbron dhe garanton të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, duke i konsideruar ato si të pandashme, të patjetërsueshme e të pacenueshme.

Me qëllim të parandalimit dhe ngritjes së efikasitetit të trajtimit të rasteve të dhunës në familje, duke synuar plotësimin e standardeve për ofrimin e mbrojtjes së duhur viktimave të dhunës në familje, në pajtim me Konventën e Stambollit, është hartuar Ligji për Mbrojtje nga dhuna në

¹ Kodi nr. 06/L-074 Penal i Republikës së Kosovës, neni 248;

² Kushtetuta e Republikës së Kosovës, Kapitulli II;

familje, që “dhunën në familje”³ e përkufizon: “veprim apo mosveprim i qëllimshëm që rezulton me abuzim, kur kryhet nga një person që është apo ka qenë në marrëdhënie familjare me viktimën”.

Duke u bazuar në obligimet që rrjedhin nga korniza ligjore dhe standardet ndërkombëtare, mbështetur në masë të gjerë në Strategjinë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje/politikat nacionale dhe Programin e Kosovës për Barazi Gjinore (2020 – 2024), që njëherit paraqet një vazhdimësi logjike të përkushtimit të institucioneve qeveritare për një zgjidhje funksionale dhe efektive për parandalimin dhe luftimin e dhunës në familje dhe eliminimin e pabarazive e shtrirë në nivel lokal, Kuvendi Komunal Kaçanik nën koordinimin e Mekanizmit Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, me përkrahjen e OSBE në Kosovë ka hartuar “Strategjinë Komunale dhe Planin e Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje”.

Duke dënuar të gjitha format⁴ e dhunës në familje dhe bazuar në jetësimin e parimit të Kartës së Kombeve të Bashkuara “*Të drejta të barabarta për burrat dhe gratë*”⁵, strategjia është e përqendruar në fuqizimin dhe funksionalizimin e Mekanizmit Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, në përputhje me përgjegjësitë e tyre të përcaktuara në kuadër të Marrëveshjes së Mirëkuptimit⁶, kornizës ligjore në fuqi dhe obligimeve që rrjedhin nga Konventa e Stambollit për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje, duke synuar rritjen e koordinimit efektiv dhe bashkërendimin e veprimeve në minimizimin e fenomenit të dhunës në familje dhe mbrojtjen e viktimës së dhunës.

Synim ky që parashihet të realizohet duke adresuar me prioritet fushat e veprimit të strategjisë:

Përmirësimi i sistemit institucional për parandalim dhe ofrim të shërbimeve cilësore për mbrojtje nga dhuna në familje;

Përmirësimi i qeverisjes lokale për parandalimin dhe mbrojtje nga dhuna në familje;

Fuqizimi i shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese të viktimave të dhunë në familje;

Qasja strategjike e të cilit është që me anë të objektivave të qarta dhe aktiviteteve specifike, të ndihmojë Mekanizmin Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në fuqizimin e tyre për përmbushjen e përgjegjësisë institucionale karshi institucioneve që përfaqësojnë në këtë trup institucional dhe përgjegjësisë që rrjedhin themelimi i tyre. Njëherit, kërkon sigurimin e zbatimit të kornizës ligjore, politikave nacionale dhe standardeve ndërkombëtare për parandalimin, identifikimin pro-aktiv dhe luftimin e dhunës në familje, si dhe reagimit të menjëhershëm dhe të

³ Ligji nr. 03/L-182 për mbrojtje nga dhuna në familje, Kuvendi i Kosovës, neni 2.1(1.1): E definon si të tillë mes personave që janë/kanë qenë: të fejuar, të martuar; në bashkësi jashtëmartesore; bashkëjetojnë në ekonomi të përbashkët, si dhe përdorin një shtëpi të përbashkët dhe janë në lidhje gjaku, martesë, adoptimi, krushqie apo janë në lidhje kujdestarie, duke përfshirë prindërit, gjysherit, fëmijët, nipat, vëllezërit dhe motrat, hallat e tezet, xhaxhallarët e dajallarët ose kushërinjtë, janë prindër të një fëmije të përbashkët, janë palë procedurale në një kontest nga marrëdhëniet familjare: <http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2010-182-eng.pdf> 2;

⁴ Dhuna në familje, dhuna fizike, psikologjike, seksuale dhe ekonomike, për nevojat e kësaj strategjie do të jetë e njëjtë siç është përkufizuar në dispozitën e nenit 2, nën paragrafi 1.2. të Ligjit nr. 03/L-182 për Mbrojtje nga Dhuna në Familje;

⁵ OKB, Karta e Kombeve të Bashkuara, neni 1, 1945;

⁶ Marrëveshje Mirëkuptimi për Institucionalizimin e Mekanizmit Koordinues Kundër Dhunës në Familje dhe Mënyrën e Funksionimit të tij, në Komunën _____ më datë _____;

vazhdueshëm në ofrimin e shërbimeve cilësore për mbrojtje dhe trajtim të rasteve të dhunës në familje. Po ashtu, synon që duke marrë masa efektive në rritjen e koordinimit dhe bashkërendimit të veprimeve në mes të akterëve relevantë, të nxitet përparimi shoqërorë ku shoqëria është e vetëdijshme dhe mbështetëse e të drejtave të njeriut për të qenë të lirë nga të gjitha format e dhunës që promovon fuqizimin social dhe ekonomik të vajzave dhe grave dhe dhuna në familje të bëhet e papranueshme në komunitetin tonë.

Bazuar në frymën e Konventës së Stambollit që pranon se dhuna gjinore ndaj grave përbën “shkelje të rëndë të të drejtave të grave dhe vajzave dhe pengesë kryesore për arritjen e barazisë midis burrave dhe grave”⁷, strategjia në brendësinë e saj përfshinë perspektivën gjinore duke përcaktuar masa konkrete në kuadër të planit të veprimit për fuqizimin e gruas dhe arritjen e barazisë midis burrave dhe grave.

Të bindur se investimi në kapital njerëzor nuk është vetëm gjëja e duhur për të bërë nga pikëpamja etike dhe morale, por është gjithashtu gjëja më e mençur të bëhet nga pikëpamja ekonomike për njerëzit, familjet e tyre, komunitetin, shoqërinë dhe shtetin në përgjithësi. Në këtë kuptim, strategjia adreson edhe parimet dhe dimensionet e traktateve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, veçanërisht të Konventës për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje, si:

dinjiteti njerëzor⁸;

barazia në mes grave dhe burrave⁹;

mos-diskriminimi¹⁰;

moskthimi¹¹;

duke kërkuar që jetesat në komunitet të zhvillohet bazuar në respektimin e shtetit të së drejtës, të drejtave të njeriut, të drejtave të barabarta për burra dhe gra dhe respektimin e demokracisë.

Strategjia dhe Plani i Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje për Komunën e Kaçanikut, mundëson edhe koordinimin e përpjekjeve ekzistuese të të gjitha departamenteve dhe institucioneve qeverisëse komunale dhe të organizatave joqeveritare, duke angazhuar struktura të ndryshme publike dhe private, për të diskutuar dhe zgjidhur çështjet të ndryshme si ato të arsimit, shëndetit, shërbimeve sociale, punësimit, drejtësisë, familjes, fëmijëve dhe të moshuarve, etj.

Me zbatimin efikas të Strategjisë dhe Planit të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje Komuna Kaçanikut do të fuqizojë dhe rrisë efikasitetin e mekanizmave institucional për mbrojtje,

⁷ Këshilli i Europës, Konventa për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje, preambula, 2011;

⁸ OKB, Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, preambula 1948;

⁹ Këshilli i Europës, Konventa për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje, preambula, neni 4.2, 2011;

¹⁰ Po aty, neni 4.3;

¹¹ Po aty, nenet 59-61, “kërkon që gratë viktime të dhunës në familje, pavarësisht nga statusi ose vendbanimi i tyre, nuk do të kthehen në asnjë vend ku jeta e tyre do të ishte në rrezik ose ku ato mund t’i nënshtrohen torturës, apo trajtimit çnjerëzor ose degradues”.

parandalim, ndjekje penale dhe eliminim të dhunës në familje, vetëdijesimin e shoqërisë për të sfiduar sjelljet e dhunshme duke besuar dhe mbrojtur qëndrimin se dhuna në familje kundrejt cilitdo anëtarë të saj është e pa-tolerueshme.

Dokumenti strategjik i referohet zbatimit të kuadrit ligjor kundër dhunës në familje në tërësi, i cili ndër të tjera thekson:

1. Të hartohen politika në nivel lokal për parandalimin, mbrojtjen dhe ofrimin e shërbimeve për viktimat dhe ushtruesit e dhunës në familje.
2. Mbështetja financiare e strehimoreve regjionale që mbështesin nëna me fëmijë, në proporcion me numrin e rasteve nga Komuna e Kaçanikut të strehuara si viktimat e dhunës në familje.

Përmbushja e obligimeve që rrjedhin nga strategjia do të kontribuojnë edhe në arritjen e synimeve nacionale të përcaktuara sipas Qëllimeve për Zhvillim të Qëndrueshëm në Kosovë (SDGs), që bëjnë thirrje për eliminimin e pabarazive (SDG 5)¹², objektiv kjo që synon eliminimin e të gjitha formave të dhunës ndaj grave dhe vajzave, përfshirë trafikimin dhe format e tjera të shfrytëzimit si dhe eliminimin e të gjitha praktikave të dëmshme siç janë martesat e fëmijëve, martesat e hershme dhe të detyruara; si dhe promovimin e shoqërive paqësore dhe gjithëpërfshirëse për zhvillim të qëndrueshëm (SDG 16)¹³ objektiv kjo që synon përfundimin e abuzimit, shfrytëzimit, trafikimit dhe të gjitha formave të dhunës ndaj dhe torturës ndaj fëmijëve dhe zvogëlimin e të gjitha formave të dhunës dhe vdekjeve të lidhura për të arritur një shoqëri paqësore dhe gjithëpërfshirëse.

Përmbushja e këtyre obligimeve dhe synimeve strategjike, do të mundësojë që Komuna Kaçanikut të shndërrohet në vend ku dhuna ndaj grave dhe në familje nuk tolerohet, reformimi i sistemit të mbrojtjes sociale të udhëheqet nga parimi i barazisë, si dhe të ndikohet në instalimin e filozofisë së inkurajimit të politikave sociale parandaluese, duke nxitur përparimin shoqërorë dhe qytetarisë demokratike në arritjen e vetëdijes më të lartë kolektive për barazi gjinore dhe të të drejtat e gruas të garantuar me konventat ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, veçanërisht për Konventën e Këshillit të Europës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës Kundër Grave dhe Dhunës në Familje.

II. Hyrje

Ndonëse, dhuna ndaj grave dhe dhuna në familje është shkelje e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut¹⁴ dhe përbën goditje të dinjitetit njerëzor, si në gjithë globin edhe në shoqërinë kosovare ajo vazhdon të jetë e përhapur me përmasa mjaftë të mëdha.

¹² Arritja e barazisë gjinore dhe fuqizimi i grave dhe vajzave;

¹³ Paqe, drejtës dhe institucione të forta;

¹⁴ Deklarata e Kombeve të Bashkuara për Eliminimin e Dhunës ndaj Grave, 1994;
<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx>, qasur më 1 korrik 2021;

Dhuna ndaj grave është manifestim i marrëdhënieve historikisht të pabarabarta të pushtetit midis burrave dhe grave¹⁵ dhe me të drejtë konsiderohet pengesa më madhe në realizimin e një bote paqësore, të prosperuar dhe të qëndrueshme. Krahas vështirësive ekonomike, shoqëria jonë po ballafaqohet edhe me një sërë problemesh tjera si: papunësia, lëvizjet demografike, ndryshime të koncepteve mbi vlerat dhe virtytet njerëzore, të cilat ndikojnë drejtpërsëdrejti në pjesëmarrjen e ulët të gruas në vendimmarrje dhe pabarazisë gjinore.

Duke qene se dhuna ndaj grave dhe dhuna në familje gjithnjë e më shumë po njihet jo vetëm si shkelje e të drejtave individuale, por edhe si kërcënim për demokracinë, pengesë për zhvillim shoqëror dhe rrezik për paqe të qëndrueshme, pasojat e së cilës tronditin jo vetëm rrethim e ngushtë të familjes por të gjithë shoqërinë, dhe si e tillë kërkon angazhim të gjithë shoqërisë për marrjen e masave të nevojshme për parandalimin dhe luftimin e dhunës në familje, misioni i OSCE në Kosovë mori iniciativën të përkrahë Mekanizmin Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në hartimin e Strategjisë Komunale dhe Planin e Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje (2023- 2025).

Para së gjithash, Strategjia do të ndikoj në rritjen e bashkëpunimit në mes të qytetarit dhe institucioneve shtetërore, shtyllat e së cilës janë të vendosura në “parandalimin e dhunës, mbrojtjen e viktimave të saj dhe ndjekja penale e dhunuesve”. Ajo synon gjithashtu të ndryshojë mendësitë e individëve duke iu bërë thirrje pjesëtarëve të shoqërisë, në veçanti burrave dhe djemve, të ndryshojnë sjellje.

Po ashtu, me anë të dokumentit strategjik synohet të vendoset një kornizë gjithëpërfshirëse dhe e unifikuar e përpjekjeve institucionale në kuadër të reformimit të sistemit për mbrojtjen nga dhuna në familje. Masa këto që i referohen fuqizimit të mekanizmave koordinues për reagim dhe bashkëpunim të shpejtë për parandalim dhe mbrojtje efikase të rasteve të dhunës në familje; promovimin e programeve dhe aktiviteteve për fuqizimin e grave, çrrënjosjen e paragjykimëve e stereotipeve si dhe pasojat e tyre; sigurimi i qëndrueshmërisë së shërbimeve për rehabilitim dhe riintegrim të viktimave të dhunës në familje.

Dokumenti strategjik identifikon çështjet që me prioritet kanë nevojë për ndërhyrje të menjëhershme duke kërkuar bërjen e përpjekjeve maksimale që të sigurohet “Një shoqëri që iu siguron të gjithë shtetaseve të saj, të rritur dhe fëmijë, të jetojnë pa frikë apo kërcënimin e dhunës në familje, që mbron viktimat, vendos kryerësit përpara përgjegjësisë dhe zvogëlon tolerancën e publikut ndaj veprimeve të dhunshme në familje”.¹⁶

Realizimi i të drejtave të njeriut, fillon me sigurimin e barazisë, rezultatet e të cilit janë të ndërlidhura në nivel të lartë të produktivitetit për ekonomin, gjendjen sociale dhe zhvillimin e vendit. Strategjia parashihet të jetë katalizatorë që duke përcaktuar hapat e mëtejme që duhet

¹⁵ Këshilli i Europës, Konventa për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje, preambula, 2011;

¹⁶ Ministria e Drejtësisë, Strategjia Kombëtare e Republikës së Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Plani i Veprimit (2016-2020), 2016;

ndërmerren drejt një strukture koherente për promovim, respektim, mbrojtje dhe luftim të dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, të ndikoj në përshpejtimin e investimeve më të mira dhe të shtuara për të drejtat e njeriut për një barazi më të madhe dhe rritje ekonomike në vend. Për më tej, Strategjia në vete bënë edhe thirrje për aksion, që të bashkojmë dijet, energjinë, mundësit dhe financat, për realizim të plotë të të drejtave të njeriut, për të rritur mirëqenien dhe eliminimin e kohezionit social në Komunën e Kaçanikut.

III. Metodologjia

Strategjia për Mbrojtje nga Dhuna në Familje është hartuar duke u bazuar në një metodologji të kombinuar në mënyrë që të jetë gjithëpërfshirëse, të adresojë prioritetet kyçe bazuar në nevojën për ndërhyrje dhe të siguroj që aktivitetet e përcaktuara do të kontribuojnë në arritjen e objektivave strategjike.

Në aspektin strukturor dhe përmbajtësor "Strategjia për Mbrojtje nga Dhuna në Familje (2021-2025) është hartuar në përputhje të plotë me Udhëzimin Administrativ (QRK) nr. 07/2018 për Planifikimin dhe Hartimin e Dokumenteve Strategjike dhe Planeve të Veprimit, Rregulloren e Punës së Qeverisë Nr.09/2011 dhe Rregulloren (QRK) Nr.05/2016 për Standardet minimale për procesin e Konsultimit Publik.

Hartimi i strategjisë është kryer përmes një procesi të gjatë pjesëmarrës, nën drejtimin e Komunës, drejtuesit më të lartë dhe stafet përgjegjëse të drejtorive të ndryshme përfshirë në proces, së bashku me të gjitha institucionet e tjera në nivel komunal. Janë organizuar një sërë takimesh të gjera për njohjen e situatës, hartimin e drejtimeve strategjike dhe planifikimin e aktiviteteve specifike sipas termave kohorë të kësaj strategjie.

Përgjatë procesit të hartimit të dokumentit strategjik janë organizuar punëtori me akterët relevantë në kuadër të Mekanizmit Komunal Koordinues Kundër Dhunës në Familje. Pjesëmarrës në punëtori ishin përfaqësues të: Policisë së Kosovës, Prokurorisë Themelore Ferizaj, Gjykatës Themelore dega në Kaçanik, Zyrës për Mbrojtje të Viktimave, Agjencisë për Ndihmë Juridike Falas, Drejtorisë Komunale për Shëndetësi dhe Mirëqenie Sociale, Drejtorisë Komunale për Arsim, Qendrës për Punë Sociale, Zyrës për Barazi Gjinore, Qendra e Mjekësisë Familjare, Strehimore, Këshilli i Bashkësisë Islame në Kaçanik dhe sipas nevojës janë realizuar takime individuale me aktorët kyç institucional dhe përfaqësuesit e shoqërisë civile.

Veprime këto që kanë shërbyer të pranohen pikëpamjet dhe kontributet e të gjithë përfaqësuesve në kuadër të Mekanizmave Koordinues Kundër Dhunës në Familje dhe akterët tjerë relevantë, duke i vënë në pah përparësitë, dobësitë, mundësitë dhe rreziqet eventuale, në përmbushjen e objektivave të dokumentit strategjik. Po ashtu, punëtorja ka shërbyer si mjet për të pranuar pajtueshmërinë e të gjithëve në përcaktimin e qëllimit, objektivave, aktiviteteve, rezultateve dhe treguesve të dokumentit Strategjik.

Përgjithësisht, procesi i hartimit të strategjisë ishte i ndarë në tri faza:

Faza e parë është karakterizuar me analizimin e situatës së përgjithshme, me ç'rast janë konsideruar dhe analizuar instrumentet dhe standardet ndërkombëtare, korniza ligjore vendore në fuqi, politikat dhe strategjitë për mbrojtje nga dhuna në familje, si dhe raporte, hulumtime e vlerësime të ndryshme, vendore e ndërkombëtare, të kryera së fundmi lidhur me fenomenin e dhunës në familje.

Faza e dytë është karakterizuar me realizimin e punëtorive dhe sesioneve individuale me aktorët kyç institucional dhe përfaqësues të shoqërisë civile.

Ndërsa, në fazën e tretë dokumenti i është nënshtruar procesit të konsultimeve publike, duke u siguruar që procesi i hartimit të dokumentit strategjikë është bërë i njohur dhe iu është dhënë mundësia për ofrimin e komenteve të gjithë akterëve institucional në nivel qendror dhe lokal, përfaqësuesve të OJQ, duke u siguruar që procesi i hartimit të dokumentit strategjikë është bërë i njohur dhe iu është dhënë mundësia për ofrimin e komenteve të gjitha palëve të interesit, duke synuar pjesëmarrje gjithëpërfshirëse në procesin e parandalimit dhe mbrojtjen e viktimave të dhunës në familje në përputhje me interesin më të mirë të tyre.

Udhëheqësi i mekanizmit koordinues kundër dhunës në familje në bashkëpunim të ngushtë me anëtarët e mekanizmit nën përkrahjen e Misionit të OSCE në Kosovë, ka shqyrtuar, inkorporuar dhe validuar inputet e pranuar nga procesi i konsultimit publik dhe sipas legjislacionit në fuqi, dokumenti strategjikë është proceduar për aprovim në Kuvendin Komunal.

IV. Sfondi

4.1 Analiza e përgjithshme e situatës së dhunës në familje

Barazia gjinore është një parim i të drejtave të njeriut, andaj të drejtat e grave janë pjesë e patjetërsueshme, integrale dhe e pandashme e të drejtave universale të njeriut. Një jetë e lirë nga dhuna është një parakusht dhe një kërkesë themelore për një jetë të barabartë. Kur flasim për “mbrojtjen nga dhunën në familje”, Ministria e Drejtësisë në bashkëpunim me institucionet qeveritare në nivel qendror dhe lokal, veçanërisht Agjencinë për Barazi Gjinore, me përkrahjen e organizatave vendore e ndërkombëtare, si misioni i OSBE në Kosovë, ka arritë të zhvillojë nisma reformuese dhe avancime pozitive në kontekst të zbatimit praktik të kuadrit ligjorë duke adresuar standardet ndërkombëtare¹⁷.

¹⁷ Standardet e përcaktuara në “Rekomandim i Komitetit të Ministrave të Këshillit të Europës CM/Rec (2007)/17 Rekomandim për standardet dhe mekanizmat e barazisë gjinore”;

Reforma këto që kanë ndikuar në zhvillimin e vullnetit politik dhe angazhimit institucional në përfshirjen e “barazisë gjinore” në qendër të politikave strategjike që ka rezultuar me hartimin e politikave dhe legjislacionit vendorë në përputhje me standardet ndërkombëtare, hartimin e programeve specifike për mbrojtje nga dhuna në familje dhe për barazi gjinore, marrjen e masave që synojnë të përmbushin nevojat specifike të grave dhe zhdukjen e zakoneve/praktikave që rezultojnë negativisht në gëzimin e plotë të të drejtave të njeriut.

Mirëpo, përfshirja e këtyre standardeve në agjendën e politikave institucionale nënkupton jo vetëm zotim për realizim të tyre, por marrjen e një sërë masash për përmbushjen e një numri të caktuar të kërkesave që duhet të shihen si tregues cilësorë të vullnetit politik për të arritur në thelb barazinë gjinore, për rrjedhojë edhe mbrojtjen nga dhuna në familje.

Bazuar në të gjeturat raporteve të monitorimit për mbrojtjen nga dhuna në familje, që njëherit pasqyrojnë situatën aktuale sa i përket barazisë gjinore në Republikën Kosovë duke ofruar informata mbi treguesit kyç të cilët janë në përputhje me kriteret e përcaktuara në legjislacionit vendor, Konventën e Këshillit të Europë për parandalimin dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje dhe Qëllimet e Zhvillimit të Qëndrueshëm (të njohur si SDG), rezultojë se janë bërë përmirësime të ndjeshme duke evidentuar arritjet më të rëndësishme, përfshirë: zvogëlimin e qëndrimeve paragjyquese dhe sjelljeve që e mbështesin dhunën në familje; themelimin e mekanizmave koordinues në nivel qendror dhe lokal kundër dhunës në familje; rritjen e njohurive në mesin e profesionistëve që direkt ose indirekt punojnë për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna në familje; lehtësimi i qasjes në shërbime dhe rritja e efikasitetit të tyre, për rehabilitim dhe riintegrim të viktimave të dhunës në familje. Të arritura këto, të cilat janë në hap me agjendën dhe përpjekjet globale për mbrojtjen nga dhuna në familje.

Megjithatë, mbetet ende shumë për t'u bërë për të përmirësuar përpjekjet e bashkërenduara institucionale në fuqizimin e mekanizmave për reagim të shpejtë, mbrojtje dhe trajtim të rasteve të dhunës në familje; për të siguruar mirëqenien e viktimave të dhunës në familje; rehabilituar dhe riintegruar viktimave të dhunës në familje duke ju siguruar mundësi të jetojnë të barabartë dhe me dinjitet; nxitjen e përparimit shoqëror duke mos e toleruar dhe justifikuar dhunën ndaj grave dhe dhunën në familje; dhe vënien përpara përgjegjësisë, njëkohësishtë rehabilitimin e vazhdueshëm të kryesve të dhunës në familje.

Dhuna me bazë gjinore është shkelja më e rëndë nga shkeljet me të cilat përballen shumë gra dhe vajza. Pabarazia gjinore dhe dhuna ndaj grave janë ngushtë të ndërlidhura me njëra-tjetrën. Parandalimi i dhunës me bazë gjinore shpesh mbizotëron diskursin për pabarazinë gjinore, posaçërisht në shoqëritë më patriarkale, siç është Kosova. Vlerësohet se të paktën 12 gra vriten nga dhuna e lidhur me gjininë në Evropë çdo ditë. Ndërsa, në Kosovë një në çdo tre gra ka përjetuar dhunë fizike dhe/ose seksuale nga partneri¹⁸.

¹⁸ UN Women, “Fakte dhe Shifra: Përfundimi i dhunës kundër grave një pandemi në formate ndryshme”, faqja e qasur më 22.7.2018. at: www.unwomen.org/en/ehat-ee-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures;

Mbizotërimi i dhunës me bazë gjinore mbetet alarmant në Kosovë. Gjatë dhjetëvjeçarit të kaluar, ka pasur një rritje në numrin e raportuar të rasteve të vrasjeve që kanë rezultuar nga dhuna në familje dhe dhuna me bazë gjinore. Derisa mesatarja vjetore e rasteve të raportuara ndërmjet viteve 2002 dhe 2017 ishte 1.152, vetëm në vitin 2019 u raportuan 1.915. Përkundër rritjes së numrit të rasteve të raportuara të dhunës në familje, bazuar në përfundimet e sondazheve konkludohet se incidentet aktuale janë shumë më të larta, deri në 68% dhe se shumë raste mbeten të pa raportuara. Gjatë viti 2020 dhe veçanërisht gjatë kohës së masave të bllokadës për shkak të parandalimit të përhapjes së virusit COVID-19, sipas të dhënave të Policisë së Kosovës gjatë vitit 2020 janë raportuar, pothuajse, 650 raste të dhunës në familje në të gjithë vendin: 161 raste të raportuara në muajin janar, 151 në muajin shkurt, 169 në muajin mars dhe 167 në muajin prill.¹⁹

Ndërsa, reagimi i institucional për marrjen e masave të nevojshme dhe efektive për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe me bazë gjinore, rezultonë të jetë i dobët. Këtë e dëshmon edhe norma lartë e rasteve të hedhura poshtë të dhunës në familje, pasi gjatë vitit 2017 ishin më shumë se gjysma e të gjitha kallëzimeve penale të lidhura me rastet e dhunës në familje (51.5%) që ishin hedhur poshtë nga gjykatat e Kosovës. Për më tepër, gjatë gjashtë muajve të parë të vitit 2018, u hodhën poshtë gjithsej 15.1% raste. Për periudhën e monitoruar për 2015-2018, vetëm 40.4% e rasteve kanë marrë vendime të fajësisë. Kjo përgjigje e ngadaltë nga sistemi i drejtësisë penale ndaj rasteve të dhunës në familje ka çuar në shfaqjen e përgjithshme të mosndëshkimit për autorët e dhunës në familje. Për më tepër, viktimat që fajësohet dhe pajtimi i viktimës me kryerësin mbetet e zakonshme në mesin e të gjitha institucioneve të monitoruara, shpesh të justifikuara me qëllim të "shpëtimit" të familjes tradicionale²⁰. Për më tej, studimet vinë në përfundim se: gati një e treta e kosovarëve besojnë se në familje "dhuna është pjesë normale e çdo marrëdhënieje dhe shoqëria në përgjithësi pranon se dhuna mund të ndodhë ndonjëherë". Për më keq, një në tre kosovarë beson se dhuna në familje është "problem familjar, kështu që fqinjët nuk duhet ta raportojnë atë në polici"²¹.

4.2 Analiza e situatës së dhunës në familje në Komunën e Kaçanikut

Dhuna në Familje nuk është një dukuri e re për qytetarët e komunës sonë, por edhe shoqërinë kosovare në përgjithësi. E shprehur në formë dhe intensitete të ndryshme ajo është trashëguar prej së shkuarës, por në ditët e sotme vërehen edhe shumë tipare të reja të shprehjes së saj. Analiza e shkurtër e situatës në Komunën e Kaçanikut ka ndihmuar të qartësohet lista e problemeve dhe shkaqeve që i shkaktojnë ato. Shkaqet që çojnë në rritjen e shkallës së Dhunës në Familje janë të shumta, ndërmjet të cilave

¹⁹ <https://balkaninsight.com/> COVID-19 dhe dhuna në familje: Kur shtëpia s'është vendi më i sigurt, prill, 2020;

²⁰ KIPRED, Qasja në drejtësi e viktimave të dhunës me bazë gjinore në Kosovë: Përfundimi i mosndëshkimit të autorëve të krimit, 2018;

²¹ Rrjeti i Grupeve të Grave të Kosovës, Mjaft më me arsye: Analiza e qëndrimeve, incidencës dhe reagimeve institucionale ndaj dhunës në familje në Kosovë, 2015;

përmendim:

Pabarazitë gjinore: Në Kosovë, roli i femrave në proceset e zhvillimit shoqëror, ekonomik dhe politik është shumë i rëndësishëm, ndonëse ende në ditët e sotme ndeshemi me pabarazi gjinore të dukshme apo të fshehura. Pozita e pabarabartë gjinore ndikohet nga shkalla e ulët e punësimit të grave, vështirësitë që kanë në qasje të shërbimeve shëndetësore, niveli i ulët i integritetit të grave në ekonomi dhe numri i vogël i grave në pozitë udhëheqëse në administratën publike.

Në Kosovë është krijuar një bazë e mirë ligjore sa i përket çështjes së barazisë gjinore dhe janë bërë hapa të dukshëm në avancimin e pozitës së grave, ku Komuna e Kaçanikut krahas viteve të mëhershme, ka shënuar progres të dukshëm në avancimin e gruas. Të dhënat paraqesin një përfshirje më të madhe të grave në politikë, në arsim, e sektorë të tjerë. Megjithatë, ende nuk është arritur përfaqësimi i kënaqshëm gjinor, i paraparë në Ligjin për Barazi Gjinore, në të cilin përcaktohet se pjesëmarrja e barabartë e femrave dhe meshkujve, në institucione apo në nivel të pushtetit.

Duke pasur parasysh trendet e shkallës së papunësisë, për një pjesë të popullsisë në Komunën e Kaçanikut, femra mbetet në pozitë më të pafavorshme krahasuar me meshkujt si në lëmin e punësimit, nivelit të varfërisë, arsimit, si dhe pjesëmarrjen aktive në sferën publike dhe private.

Pabarazitë gjinore në gjendjen ekonomike: Në Komunën e Kaçanikut ashtu si në tërë vendin, gjendja e vështirë ekonomike rëndon më shumë mbi femrat, të cilat kanë numrin më të madh të papunësuarve. Për vitin 2019, janë të regjistruara 799 familje në skemën e ndihmës sociale, në vitin 2020 kemi të regjistruara 802 dhe përgjatë 2021 kemi 816 familje.

Raste të dhunës në familje për 3 vite në komunën tonë pra raste të cilat janë lajmëruar sepse shifrat janë edhe më të mëdha

2019: 24 raste të dhunës në familje

2020: 16 raste të dhunës në familje

2021: 30 raste të dhunës në familje

Kurse kanë kërkuar strehim në strehimore për vitet 2019 – 2020-2021 në strehimoren – My Home 9 raste

Kaqanik	5	0	4
---------	---	---	---

My Home-Ferizaj	5 raste; 2 (gra), 2 (fëmijë) 1 djal dhe 1 vajzë.	Asnjë rast	4 raste; 2 gra dhe 2 fëmijë,
-----------------	--	------------	------------------------------

4.3. Pasojat më të theksuara të dhunës në familje

Dhuna në Familje sjell shumë pasoja në komunitet, të cilat kanë një numër të madh efektesh të padëshiruara:

Kriza familjare: Avancimi i rolit të femrës në shoqëri dhe pozita e saj në familje ka ndryshuar në kuptimin e pavarësisht më të madh të saj, marrjes së iniciativave, edukimit dhe arsimimit, fakte të cilat kanë ndikuar në ndryshimin e roleve në familje dhe shoqëri. Kriza familjare në periudhën e pas luftës në Kosovë ka shkaqe të ndryshme: lëvizja e popullatës nga fshatrat në qytete, kalimi nga familjet e zgjeruara dhe të mëdha në familje më të vogla. Të tilla ndryshime shihen si faktorë mbrojtës (kur shmanget ndikimi patriarkal prej brezave më të vjetër), por edhe faktorë rreziku njëherësh, si pamundësia e mbrojtjes në rastet e dhunës në familje të nxitura nga papunësia, konfliktet dhe mentalitetit mes gjeneratave, etj.

Frika dhe ndërgjegjësimi ulët për çështjet e dhunës në familje: Mos raportimi i dhunës në familje nga viktimat është ndër fenomenet më të shpeshta, pasi konsiderohet turp dhe një çështje që nuk duhet të dalë jashtë mureve të shtëpisë.

Mospranimi i dhunës seksuale: Për shkak të stigmës dhe ndëshkimit vërehet mos raportim i dhunës nga ana e viktimave dhe për këtë dhuna seksuale rezulton më pak e raportuar ose nuk ekziston fare në krahasim me dhunën fizike.

Probleme lidhur me trashëgiminë: Sa i përket procedurave të shqyrtimit të trashëgimisë, shumë herë ndodh që gruaja nuk njoftohet fare ose përjashtohet nga diskutimi për masën trashëgimore, qoftë në pozitën e bashkëshortes, nënës apo motrës dhe në këtë mënyrë diskriminohet. Veç kësaj, organi kompetent komunal për mbajtjen e librit amzë të vdekjeve ka për detyrë që në aktvdekje të shënojë emrat e trashëgimtarëve femra dhe meshkuj dhe asesi të mos i diskriminojë femrat

V. Objektivat strategjike

“Dhuna ndaj grave në thelb është çështje e pushtetit. Ajo do të përfundojë vetëm kur barazia gjinore dhe fuqizimi i plotë i grave do të behën realitet.” (Sekretari i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara, António Guterres)

Objektivat strategjike kanë pikë synim të kontribuojnë në arritjen e barazisë duke punuar në parandalimin e dhunës në familje, sepse një jetë e lirë nga dhuna është një parakusht dhe një kërkesë themelore për një jetë të barabartë.

Po ashtu, të rrisin ndikimin dhe dukshmërinë e standardeve ndërkombëtare dhe zbatimin e kornizës ligjore kombëtare për mbrojtjen nga dhuna dhe promovimin e barazisë gjinore, duke mbështetur zbatimin e tyre përmes një sërë masash që promovojnë ndryshimin në modelet shoqërore dhe kulturore të sjelljes së gra dhe burra.

Të sigurojë që vajzat trajtohen me respekt të plotë për dinjitetin dhe të drejtat e tyre duke promovuar mjedis pa dhunë në Komunën e Kaçanikut . Për të siguruar që profesionistët që ofrojnë shërbime themelore për mbrojtje të viktimave të dhunës në familje, kanë njohuritë e nevojshme për të integruar një perspektivë gjinore në politikat publike, si dhe marrjen e masave të nevojshme për parandalimin e dhunës në familje.

Strategjia komunale kundër Dhunës në Familje për Komunën e Kaçanikut synon të:

- ☐ Të punojë në parandalimin e dhunës në familje dhe ngritjen e vetëdijes tek komuniteti për aspektet negative të këtij fenomeni;
- ☐ Të përmirësojë/ndërtojë sistemin e grumbullimit dhe shkëmbimit të të dhënave në mes të akterëve relevant;
- ☐ Të fuqizojë mekanizmat për reagim sa më të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje dhe të përmirësojë koordinimin në mes anëtarëve të grupit gjatë menaxhimit të tyre;
- ☐ Të bëjë avokim dhe monitorim të zbatimit të politikave si dhe të sugjerojë ndryshime bazuar në përvojat më të mira nga terreni.

Mbështetur në tri fusha të veprimit, si *“Vetëdijësimi dhe Parandalimi”*; *“Mbrojtja dhe Koordinimi”*; *“Fuqizimi ekonomik, rehabilitimi dhe riintegrimi”* me anë të adresimit të objektivave strategjike dhe specifike, si:

Objektiva Strategjike #1: Përmirësimi i sistemit institucional për parandalim dhe ofrim të shërbimeve cilësore për mbrojtje nga dhuna në familje:

Objektiva specifike #1.1: Ngritja e kapaciteteve të profesionistëve për parandalimin

dhe luftimin e dhunës kundër grave dhe dhunës në familje;

Objektiva specifike #1.2: Vetëdijesimi i opinionit publik për parandalimin dhe luftimin e

dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje;

Objektiva specifike #1.3: Inkurajimi i qytetarëve dhe viktimave të dhunës në familje për

raportimin e rasteve të dhunës në familje;

Objektiva Strategjike # 2: Përmirësimi i qeverisjes lokale për parandalimin dhe mbrojtje nga dhuna në familje:

Objektiva specifike # 2.1: Funksionalizimi i Mekanizmit Koordinues Komunal për

Mbrojtje nga Dhuna në Familje;

Objektiva specifike # 2.2: Fuqizimi i sistemit të raportimit dhe ankesave për mbrojtje

nga dhuna në familje;

Objektiva specifike # 2.3: Avancimi i monitorimi të politikave dhe obligimeve ligjore

për mbrojtje nga dhuna në familje;

Objektiva specifike # 2.4: Fuqizimi ekonomik i grave dhe viktimave të dhunës në

Familje;

Objektiva Strategjike # 3: Fuqizimi i shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese të viktimave

të dhunë në familje:

Objektiva specifike # 3.1: Avancimi i shërbimeve rehabilituese për mbrojtje nga

dhuna në familje;

Objektiva specifike #3.1: Avancimi i shërbimeve riintegruese për mbrojtje nga dhuna në

Familje;

VI.Plani i Veprimit

FUSHA E VEPRIMIT – A. ELIMINIMI I PABARAZIVE GJINORE DHE DHUNËS NË FAMILJE Deri në vitin 2025, strategjia lokale synon të ndryshojë qasjen në familje dhe shoqëri për eliminimin e pabarazisë gjinore dhe dhunën në familje					
Drejtimi strategjik	Aktivitet	K Koha e zbatimit Sipas shtyllave: Parandalim, Mbrojtje, Riintegrim Sipas kohës së zbatimit: ASH – Afat shkurtër, AM – Afat Mesëm; AGJ – Afat Gjatë	Indikator i suksesit	Institucion përgjegjës për zbatim	Kostoja buxhetore
A.1. Eliminimi i stereotipeve gjinore për luftimin e dhunës në familje	1.1 Fushata vetëdijësuese dhe kampanja informuese, vebfaqja komunës, rrjetet sociale, për publikun e gjerë në komunën e Kaçanikut	P+M+R ASH+AM	Prej rreth 31.000 banorëve , rreth 50% e tyre ta marrin mesazhin si dhe të jen bërë pjesë e aktiviteteve ndërgjegjësuese	QPS, Policia, Zbgj Komuna Dak OJQ-te QKMF	600 €
	1.2 Trajnimet për Barazi gjinore dhe dhunën në familje me përfaqësues të institucioneve vendore	P+M+R ASH+AM			500 €
A.2. Ngritja e vetëdijësimit të grave dhe të rinjve, institucioneve dhe bizneseve për pasojat e dhunës në familje dhe të pabarazisë gjinore.	2.1 Fushata (drama, me temë të barazisë gjinore dhe dhunës në familje, ligjërata, ese, dhe piktura) me të rinjtë; 2.2 Takime me gra dhe vajza në fshatra për të drejtat e tyre ligjore, me fokus në DHF, dhe lajmërimi i rasteve të DHF, gjatë takimeve do të shpërndahen informacione dhe fletëpalosje	P Aktivitet në vijimësi P Aktivitet në vijimësi	Rritja e përqindjes së grave dhe vajzave të ndërgjegjësuar nga 20% në 40%	Komuna Zbgj Dak Policia Ojq Donatorë QKMF	500 € 700 €

A.3 Hulumtimi dhe mbledhja e të dhënave dhe statistikave të dhunës në familje, në Komunën tonë.	Takimete e rregullta të mekanizmit kundër dhunës në familje dhe diskutimi i rasteve Krijimi i një databaze ndërinstitucional – mekanizmi	P+M+R AGJ AGJ	Mbshteja institucionale e mekanizmit Hulumtimi , ruajtja e të dhënave,	Komuna MKDHF OJQ QKMF Donatorë	500 €
A.4. Fuqizimi i rolit të gruas në shoqëri përmes promovimit dhe rritjes së numrit të femrave në pozicionet vendimmarrëse	3.1 Ndarja e përvojave të suksesshme të modeleve në takime me gratë dhe komunitetin	P AGJ	Rritja e përqindjes së grave pjesëmarrëse aktive në takime Rritja e përqindjes së grave në pozicionet vendimmarrëse nga 30% në 45%	Komuna Zbgj OJQ lokale MK, grupi i grave asambleiste	300 €

Deri në vitin 2025, strategjia lokale synon një komunitet të mirë informuar, edukuar në çështjet e dhunës në familje, me profesionistë të përgatitur për të parandaluar, njohur dhe kualifikuar për trajtimin adekuat të viktimave të dhunës në familje dhe të komunitetit në tërësi si dhe të kryerësve të veprave penale

Drejtimi strategjik	Aktivitete	Lidhja me Strategjinë Kombëtare dhe Koha e zbatimit	Indikator i suksesit	Institucioni përgjegjës për zbatim	Kostoja buxhetore
B.1 Ndërgjegjësimi i nxënësve dhe prindërve të AMU dhe AML për çështjet e dhunës në familje	1.1 Aktivitete informuese nëpërmjet mekanizmit kordinues, në kuadër të orëve mësimore dhe të fletëpalosjeve, broshurave, etj	P+M+R Aktivitet në vijimësi	Deri në vitin 2025, rreth 50% e nxënësve dhe prindërve janë të ndërgjegjësuar për LMDF dhe DHF	Mekanizmi kordinues Qps Zbgj Drejtoria e arsimit, QKMF, OJQ – të PK	1000 €
	1.2 Informimi i qytetarëve përmes ueb faqes se komunes, rrjeteve sociale	P Aktivitet në vijimësi			
	1.3 Aktivitete informuese dhe edukuese në kuadër të programit të aktiviteteve shkollore me pjesëmarrjen e nxënësve (orë mësimore, fushata, postera)	P ASH + AM			

B.2 Ngritja profesionale e mësimeve të edukatës qytetare lidhur me DHF dhe trajtimin e saj	2.1 mbajtja e ligjëratave në orën mësimore me temën dhuna në familje, dukurit negative në shoqëri nga mësuesit e edukatës qytetare.	P	Aktivitet në vijimësi	Deri në vitin 2025, 15% e orëve të edukatës qytetare do të kalojnë në tematika të DHF	Drejtoria e Arsimit Zbgj Komuna OJQ	150 €
	2.2 Organizimi i vizitave studimore për shkëmbimin e përvojave me vendet e rajonit dhe komunave	P AM				Donatorët
	3.1 Kryerja e hulumtimeve sociologjike mbi shkaqet kryesore të braktisjes së shkollës prej nxënësve të familjeve ku ushtrohet dhunë	P+M+R ASH		Deri në vitin 2025, ulet numri i nxënësve që braktisin shkollën prej DHF	Drejtoria e Arsimit Mekanizmi koordinues	
B.3 Ujja e numrit të nxënësve që braktisin shkollën e ulët dhe të lartë si rezultat i DHF, në zonat rurale.	3.2 Monitorimi i aplikimit të masave ligjore që sanksionojnë braktisjen e shkollës	P+M ASH+AM				

FUSHA E VEPRIMIT – C. FUQIZIMI I BAZËS EKONOMIKE

Deri në vitin 2025, strategjia lokale synon në parandalimin, mbrojtjen dhe rintegrimin përmes mbështetjes ekonomike dhe dhënien e mundësive për mirëqënien e të mbijetuarave të DHF dhe të familjeve të tyre si dhe kryerësve të veprës penale

Drejtimi strategjik	Aktivite	Lidhja me Strategjinë Kombëtare dhe Koha e zbatimit	Indikatori i suksesit	Institucioni përgjegjës për zbatim	Kostoja buxhetore
C.1 Fuqizimi ekonomik i viktimave të dhunës në familje në përkrahjen për punësim dhe vetëpunësim	1.1 Rregjistrimi, evidentimi dhe orientimi i viktimave të DHF pranë komunës dhe zyrës se punësim	Sipas shtyllave: <u>Parandalim</u> , <u>Mbrojtje</u> , <u>Rintegrim</u> Sipas kohës së zbatimit: ASH – Afatshkurtër, AM – AfatMesëm; AGJ – Afat Gjatë M+R AM	Brenda 3 viteve sistemi i rregjistrimit dhe orientimit bëhet funksional sipas standardeve kombëtare në përpunim		
	1.2 Ofrimi i këshillave në prezantimin e dokumentacionit për aplikim të suksesshëm sipas tregut të punës	M+R Aktivitete në vijimësi		Komuna ZPK Sipas përcaktimit të standartit kombëtar	
	1.3 Hartimi dhe aprovimi normave rregullative, përmes krijimit të politikave, për lirin nga taksat komunale në rastet e hapjes së një biznesi të ri	M+R ASH			

C.2. Mbështetje socio ekonomike të mbijetuarave të DHF si dhe strehimi i tyre	2.1 Ofrimi i trajnimeve për ngritjen profesionale, informacioneve për mundësitë për biznes	M+R Aktivitet në vijimësi	40% e viktimave nga këto kategori	Komuna ZPK Donatorët,	
	2.2 Ofrimin e mbështetjes ekonomike me fond të veçantë prej komunës	M+R AM			
	2.3 Ndarja e subvencioneve për familjet në zonën rurale	P+M+R AM			
	2.4 Përkrahje e strehimore "Shtëpia ime" për kryerjen e shërbimeve dhe mbështetjen e të mbijetuarave të DHF	M+R Aktivitet në vijimësi			3000 €
C.3. Zgjidhje afatmesme e strehimit për rastet e të mbijetuarave të DHF	3.1 Pagesa e qirasë për vendëstrehimin e viktimave të dhunës në familje	M+R Aktivitet në vijimësi		Komuna Donatorë	

C.4 Ttrajtimi i viktimave të dhunës në familje Mbështetja mjekesore dhe psikologjike e të mbijetuarve të dhunës në familje .	1. trajtimi me prioritet dhe privatesi të plotë (përpos rasteve emergjente) 2. Furnizimi me protokole dhe udhërrëfyes të trajtimit të dhunës në familje dhe furnizimi me medikamente të cilat mungojne nga lista esenciale falas ,mbështetja psikologjike e tyre			QKMF	300 €
---	---	--	--	------	-------

VII. Aranzhimet e zbatimit, monitorimit dhe raportimit

7.1. Shtrirja kohore e strategjisë

Synimi kryesorë i Komunës Kaçanikut , pa dyshim se është zbatimi në tërësi i dokumentit strategjikë, proces ky që do të përcaktohet nga realizimi i aktiviteteve dhe objektivave të përcaktuara në Planin e Veprimit nëpër vite. Procesi i zbatimit të strategjisë, do të jetë një proces i realizimit të synimeve strategjike dhe objektivave të saj.

Procesi i zbatimit të masave dhe politikave të parashikuara në Strategjinë Komunale kundër Dhunës në Familje kanë një shtrirje të kohë gjatësisë prej 5 viteve, që përfshin vitet 2021-2025. Ndërsa, për zbatimin e objektivave strategjike, hartohet Plani i Veprimit 3 vjeçarë në të cilat përcaktohen objektivat specifike, aktivitetet konkrete karshi institucioneve përgjegjëse dhe mbështetëse për zbatimin e tyre, treguesit SMART, gjendja ekzistuese, synimi/targeti, burimet financiare, të cilat duhet përlllogaritur duke iu referuar buxhetit të paraparë në kornizën/grandin komunal si dhe afatet kohore për përmbushjen e tyre. Gjithashtu, në përlllogaritjen e nevojave financiare duhet të merren në konsideratë edhe projektet me financim nga donatorët, në vijim ose të planifikuara, sipas fushave specifike.

Zyrtari/ja për Barazi Gjinore do të jetë përgjegjëse për koordinimin dhe bashkërendimin e punës përgjatë hartimit të Planit të Veprimit në bashkëpunim me të gjithë akterët relevantë. Obligohen të gjitha institucionet mandatore në nivel lokal, për zbatimin e objektivave dhe aktiviteteve të përcaktuara në Strategjinë dhe Planin e Veprimit kundër Dhunës në Familje. Po ashtu, institucionet përgjegjëse, departamentet komunale përkatëse, duhet të sigurojnë përfshirjen e politikave, aktiviteteve që burojnë nga strategjia në kuadër të planeve vjetore të punës së tyre.

Përderisa, monitorimi dhe vlerësimi i realizimit të objektivave dhe efektshmërisë së aktiviteteve përkatëse, janë pjesë integrale e strategjisë dhe komponentë kryesor e procesit të zbatimit të saj. Monitorimi dhe vlerësimi do të shërbejnë për të ndjekur ecurinë e strategjisë, për të matur në proces shkallën e realizimit të objektivave të saj, për të vlerësuar nevojën dhe përcaktuar drejtimit e rregullimeve, veçanërisht lidhur me aktivitetet. Procesi i monitorimit do të realizohet nga Mekanizmit Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në bashkëpunim me institucionet lokale përgjegjëse për zbatim të dokumentit strategjikë dhe me pjesëmarrjen e gjerë të organizatave jo qeveritare, strehimoreve dhe grupeve tjera të interesit.

Andaj, çdo fund vit, Zyrtari/ja për Barazi Gjinore në bashkëpunim me Mekanizmin Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, do të hartojnë raportin vjetorë i cili duhet të përmbajë vlerësimin e aktiviteteve më të suksesshme dhe në përgjithësi përmbushjen e qëllimeve të strategjisë, identifikimin e sfidave dhe vështirësive të hasura gjatë procesit të zbatimit si dhe ofrimin e rekomandimeve konkrete për mënjanimin e pengesave të paraqitura përgjatë procesit të

përmbushjes së objektivave specifike dhe atyre strategjike. Për monitorimin e zbatimit të dokumentit strategjikë dhe efektivitetit të saj janë esenciale:

- (i) për të siguruar që po arrihen qëllimet,
- (ii) për të monitoruar kontributet e investuara dhe aktivitetet,
- (iii) për të siguruar nëse implementimi po shkon sipas rrjedhës së përcaktuar,
- (iv) për të paralajmëruar institucionet përgjegjëse për problemet/ngecjet ose problemet potenciale para se situata të bëhet kritike,
- (v) për të sugjeruar veprime korrigjuese ose për të rishikuar strategjinë në bazë të përvojës së fituar.

Duke monitoruar strategjinë dhe indikatorët e performancës, Komuna e Kaçanikut do të jenë në gjendje të krijojnë një pasqyrë mbi gjendjen, d.m.th. në ç 'pikë ndodhet strategjia drejt arritjes së qëllimeve të përcaktuara, nxjerrjes së mësimave, marrjes së masave korrigjuese, dhe, nëse është e mundur, proceseve rishqyrtuese të saj

7.2. Mekanizmat zbatues

Të gjitha institucionet qeveritare lokale, obligohen të ndërmarrin të gjitha masat e nevojshme për zbatimin të detyrimeve të përcaktuara në "Strategjinë dhe Planin e Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje" nëpër vite, në përputhje me përgjegjësitë dhe mandatin ligjor të tyre.

Institucioni kryesor përgjegjës për zbatim të strategjisë është Komuna e Kaçanikut me dikasterët e saj (ZBGJ, QPS, QKMF, DKA), Policia e Kosovës, Prokuroria dhe Gjykatat Kshili i Bashkësis Islame .

Ndërsa si institucione që mund të i ndihmojnë në parandalimin e dhunës në familje, dhe mbrojtjen e viktimave, janë: Ekipa Vepruese për Siguri në Bashkësi – EVSB, Këshilli i Veprimit Rinor Lokal, OJQ-të.

Zyra për Punësim: Në koordinim me Qendrën për Punë Sociale, regjistron dhe evidenton personat, të cilët lajmërohen në zyrë, ndaj të cilëve është ushtruar dhunë në familje. Këtyre personave në cilësi të punëkërkesve, ju ofrohet: këshillim profesional, informim mbi mundësitë e punësimit, përgatitje dhe ndërmjetësim në punësim, informim për aftësim dhe riaftësim profesional me qëllim përgatitjen për nevojat e tregut të punës.

Mbrojtësi i viktimave i cili bashkëpunon ngushtë me institucionet e tjera që ofrojnë ndihmë për viktimat e Dhunës në Familje, dhe lloje të tjera të dhunës apo trafikimit me qenieve njerëzore, etj si Policinë, QPS, Prokurorinë, Gjykatën, QKMF, strehimoren, etj. Ndër detyrat e tij është të

informojë viktimën për të drejtat ligjore, të parapara sipas ligjeve në fuqi për dhunën në familje, të parapërgatitë viktimën për seancat gjyqësore, e shoqëron gjatë seancave si në Prokurori dhe Gjykatë, etj.

Zyra për Ndihmë Juridike falas: Kjo zyrë është në objektin e QPS, e cila gjendet në Kaçanik dhe ofron ndihmë juridike falas për viktimat e dhunës.

7.2. Mekanizmat monitorues dhe raportues

Sistemi i monitorimit dhe vlerësimit, do të shtrihet në të gjitha institucionet përgjegjëse dhe mbështetëse për realizimin e objektivave të përcaktuara në Strategji si dhe aktiviteteteve që do të përcaktohen në Plan të Veprimit.

Për ta vlerësuar cilësinë dhe efektivitetin e ndërhyrjeve, apo anasjelltas, Mekanizmi Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje do të raportojnë përparimin në jetësimin e zbatimit të dokumentit strategjikë në baza vjetore.

ZBGJ (të përcaktohet kush sipas specifikave të Komunës) do të ketë rolin udhëheqës për të bashkërenduar punën, mbikëqyrur dhe vlerësuar procesin e zbatimit të Planit të Veprimit, në të njëjtën kohë do të shërbejë si Sekretariat, dhe në baza periodike çdo vit/6 muja do të raportojë direkt Kryetarit të Komunës. Me ç ‘rast, çdo fund vit Mekanizmi Koordinues Komunal për Mbrojtje nga Dhuna në Familje është i obliguar të hartojnë “Raportin e Monitorimit” mbi zbatimin e dokumentit strategjikë, i cili do të jetë treguesi kyç për të pasqyruar qartë progresin apo regresin mbi shkallën e realizimit të objektivave dhe aktiviteteteve të parapara në Planin e Veprimit. Ndërsa, varësisht nga rekomandimet e dala nga “Raporti i Progresit”, institucionet përgjegjëse janë të obliguara të shqyrtojnë dhe të zbatojnë ato në bazë sa më optimale të mundshme.

Njëkohësisht, institucionet qeveritare në nivel lokal, do të raportojnë në bazë të nevojave dhe kërkesës të drejtuar nga ZBGJ (të përcaktohet kush sipas specifikave të Komunës), në mënyrë që raportet institucionale të jenë të unifikuara dhe gjithëpërfshirëse.

Organizatat jo-qeveritare, inkurajohen që në partneritet me institucionet qeveritare të marrin pjesë në zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e dokumentit strategjikë.

Në çdo nismë të realizuar nga institucionet shtetërore, shoqëria civile dhe OJQ-të do të inkurajohen të paraqesin edhe raportet e tyre vëzhguese mbi zbatueshmërinë e dokumentit strategjikë apo raportet e tyre mbi aktivitetet e realizuara që lidhen me projektet dhe programet për realizimin e të drejtave të fëmijëve.

Koordinator i mekanizmit kundër dhunës në familje

z. Vedat Dema

